

Κωνσταντινούπολη, 29 Μαΐου 1453: Όταν «το μάτι της Ανατολής» έπεσε στα χέρια των αλλοθρήσκων Τούρκων

[/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα](#)

Η 29η Μαΐου φέρνει κάθε χρόνο στη μνήμη των Ελλήνων την αποφράδα Τρίτη της 29ης Μαΐου 1453, κατά την οποία η Κωνσταντινούπολη, «το μάτι της Ανατολής» και «το κλειδί της Οικουμένης» κατά τον ανώνυμο θρηνωδό, έπεσε στα χέρια των αλλοθρήσκων Τούρκων.

«Στις 29 Μαΐου 1453 ένας πολιτισμός σαρώθηκε αμετάκλητα»... Με τη φράση αυτή ο Άγγλος βυζαντινολόγος, Στίβεν Ράνσιμαν, περιγράφει την κατάληψη της Πόλης από τους Οθωμανούς, τις εκτεταμένες λεηλασίες και την πανηγυρική είσοδο του Μωάμεθ του Πορθητή στην Αγία Σοφία το βράδυ της άλωσης, όπου, «αναβάς επί της Αγίας Τραπέζης», ευχαρίστησε τον Αλλάχ.

Ξημερώματα Τρίτης, 29 Μαΐου 1453

Σύμφωνα με τη μαρτυρία του Μιχαήλ Δούκα στη «ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ», «...οι Τούρκοι, λίγο-λίγο και καλυπτόμενοι από ασπίδες, πλησίασαν τα τείχη και τοποθέτησαν σκάλες... Οι Έλληνες πάλι, μαζί με τον αυτοκράτορα, είχαν αντιπαραταχθεί και πολεμούσαν τους εχθρούς. Όλη τους η προσπάθεια και ο μοναδικός στόχος τους ήταν να μην επιτρέψουν στους Τούρκους να μπουν στην Πόλη απ' τα γκρεμισμένα τείχη.

Έκαναν όμως λάθος, καθώς το θέλημα του Θεού ήταν να μπουν οι Τούρκοι στην Κωνσταντινούπολη, αλλά από άλλη ατραπό. Όταν δηλαδή οι Τούρκοι είδαν το παραπόρτι για το οποίο ήδη μιλήσαμε (η Κερκόπορτα), ανοιχτό και αφύλαχτο, περίπου πενήντα άνδρες, οι πιο φημισμένοι και οι πιο πιστοί δούλοι του Μωάμεθ, πήδησαν μέσα, ανέβηκαν στα τείχη ξεφυσώντας φωτιά, σκοτώνοντας όποιους συναντούσαν μπροστά τους και χτυπώντας τους ακροβολιστές.

Αλήθεια, τι φρικτό θέαμα ήταν εκείνο! Από τους Έλληνες και τους Λατίνους που είχαν αναλάβει την αποστολή να απωθούν όσους έστηναν τις σκάλες, άλλοι σφαγιάστηκαν, ενώ άλλοι, κλείνοντας τα μάτια έπεφταν στο κενό, συντρίβοντας τα σώματά τους και δίνοντας έτσι οικτρό τέλος στη ζωή τους. Τώρα πια οι επιτιθέμενοι έστηναν τις σκάλες, χωρίς κανένα εμπόδιο και σαν αετοί σκαρφάλωναν στο τείχος.

Οι Ρωμαίοι που πολεμούσαν μαζί με τον αυτοκράτορα δεν γνώριζαν τι είχε συμβεί, καθώς ήταν μακριά απ' αυτούς το σημείο από το οποίο οι Τούρκοι μπήκαν στην Πόλη. Άλλωστε όλη την προσοχή τους την είχαν αποσπάσει οι απέναντι εχθροί, οι οποίοι ήσαν δυνατοί και τόσοι πολλοί, ώστε αντιστοιχούσε ένας Έλληνας προς είκοσι Τούρκους, ενώ κι αυτός ο ένας Έλληνας δεν γνώριζε την πολεμική τέχνη τόσο καλά όσο ένας τυχαίος Τούρκος. Σ' εκείνους λοιπόν είχαν συγκεντρώσει όλη τη μέριμνα και τη φροντίδα τους.

Τότε ξαφνικά, βλέπουν βέλη να τους έρχονται απ' το πάνω μέρος των τειχών και να τους σκοτώνουν. Στρέφουν το βλέμμα προς τα εκεί και διαπιστώνουν ότι είναι Τούρκοι. Βλέποντάς τους, σπεύδουν να γλιτώσουν στο εσωτερικό του τείχους. Και καθώς το πλήθος που προσπαθούσε να εισέλθει από την πύλη, την επονομαζόμενη Χαρισού, ήταν μεγάλο, προκλήθηκε φοβερός συνωστισμός. Πάνω σ' αυτόν, οι σωματικά δυνατότεροι κατάφεραν να μουν πατώντας κυριολεκτικά τους σωματικά αδύναμους.

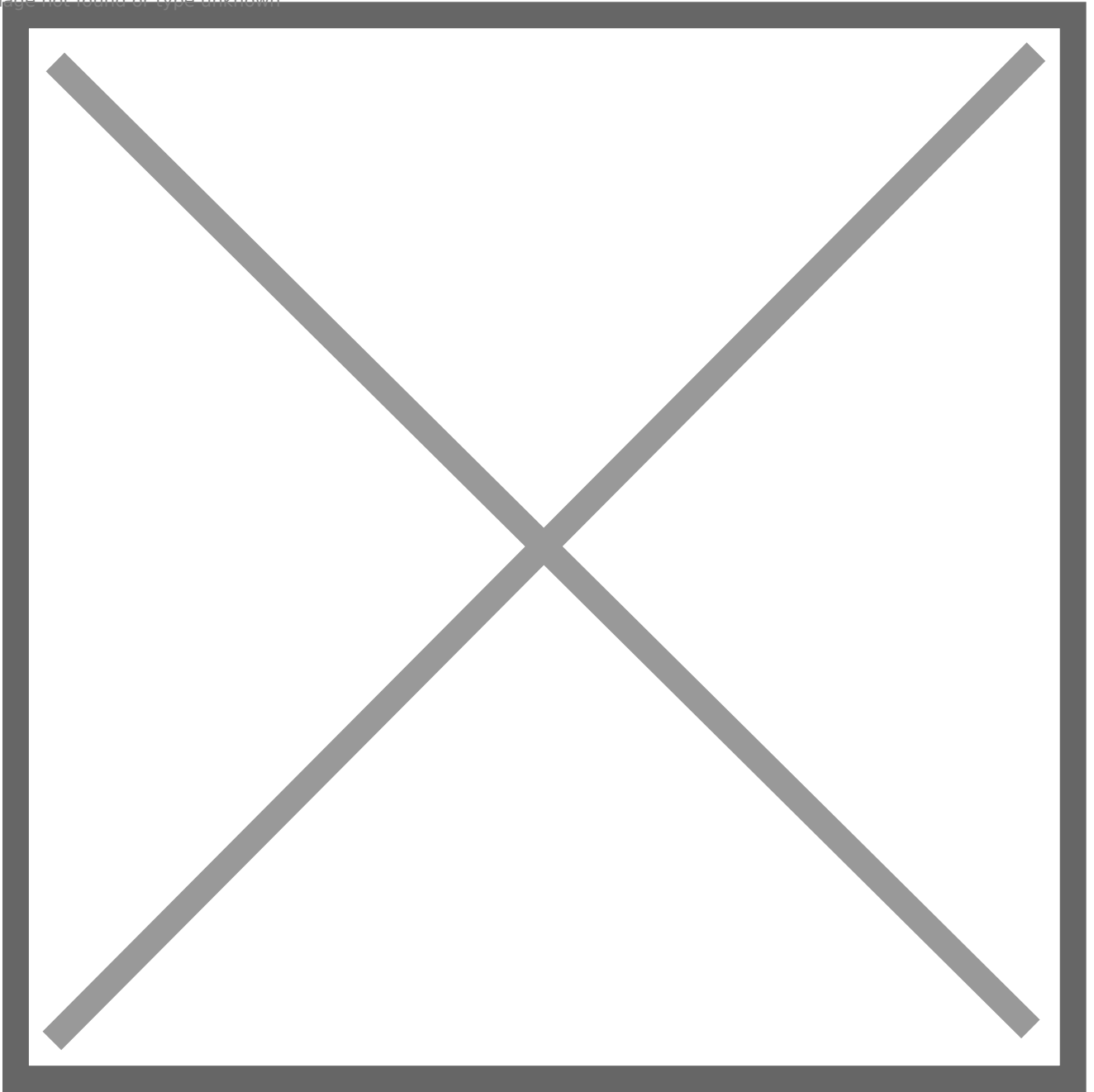
Όταν η παράταξη του τυράννου είδε την οπισθοχώρηση των Ρωμαίων, με μια φωνή όρμησαν καταπατώντας και κατασφάζοντας τους αξιολύπητους αμύντορες της Πόλης. Φτάνοντας στην πύλη δεν μπόρεσαν να την περάσουν, καθώς αυτή είχε κλείσει απ' τα σώματα των σκοτωμένων, αλλά και των ετοιμοθάντων. Έτσι οι περισσότεροι Τούρκοι έμπαιναν στην Κωνσταντινούπολη απ' το γκρεμισμένο τείχος και κατέσφαζαν όσους έβρισκαν μπροστά τους.

Ο αυτοκράτορας δεν έκανε πίσω, στάθηκε για λίγο κρατώντας το σπαθί και την ασπίδα και είπε: «Δεν υπάρχει κάποιος χριστιανός να μου πάρει το κεφάλι»; Κι αυτό γιατί είχε μείνει ολομόναχος. Τότε ακριβώς ένας Τούρκος τον χτύπησε στο πρόσωπο, αλλά ο αυτοκράτορας ανταπόδωσε το χτύπημα. Ωστόσο, ένας άλλος Τούρκος, ερχόμενος από πίσω, του κατάφερε καίριο χτύπημα και ο Κωνσταντίνος σωριάστηκε στο έδαφος, Καθώς λοιπόν οι Τούρκοι αυτοί δεν γνώριζαν ότι ήταν ο αυτοκράτορας, αφού τον σκότωσαν σαν να ήταν ένας κοινός στρατιώτης, τον άφησαν να κείτεται στο χώμα».

«Εκεί έπεσε ο ευσεβής καίσαρ Κωνσταντίνος υπέρ των ιερών ναών και της ορθοδοξίας, μήνας Μάιος, την 29η μέρα, αφού εσκότωσε με το χέρι του, όπως έλεγαν όσοι έμειναν ζωντανοί, πάνω από 600 Τούρκους. Κι έτσι αλήθεψε ο χρησμός: \\\'Με Κωνσταντίνο έγινε και πάλι με Κωνσταντίνο θ' αποθάνει...\\', αναφέρει στο «ΧΡΟΝΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ» ο Νέστορας Ισκεντέρης.

Στη συνέχεια ο χρονογράφος προσθέτει για την Βασιλεύουσα: «...η υπεραγία Θεοτόκος, μητέρα του Χριστού και Θεού μας, με άπειρες ευεργεσίες κι αναρίθμητες δωρεές σ' ελέησε και σε υπεράσπισε σ' όλους τους καιρούς. Όμως η αφροσύνη σου αποστράφηκε τα ελέη και τα δώρα του Θεού κι ενέδωσες στις πονηρίες και ανομίες και τώρα να, σ' έπληξε η οργή του Θεού και σε παραδίνει στα χέρια των εχθρών σου και ποιος να μην κλάψει γι' αυτά, ποιος να μην θρηνήσει».

Image not found or type unknown

«Ανὴρ ἀγαθὸς ἦν καὶ τοῦ κοινού κηδεμών»

Με τη φράση αυτή περιγράφει τον Κωνσταντίνο ΙΑ΄ Παλαιολόγο ο ιστορικός Κριτόβουλος, ένας από τους τέσσερις χρονικογράφους που μας πληροφορούν για την Άλωση της Πόλης. Η ημέρα φέρει ακόμη στη μνήμη και την υπέροχη μορφή, τον τελευταίο Αυτοκράτορα του Βυζαντίου, τον ασκητικό αγωνιστή Κωνσταντίνο Παλαιολόγο, τον Εθνομάρτυρα (1449-1453), ο οποίος έπεσε μαχόμενος στην πύλη του Αγίου Ρωμανού, αγωνιζόμενος ως λέων για να αναχαιτίσει το χείμαρρο των εισβολέων, αλλά ζει και μένει αθάνατος στους θρύλους, στην ψυχή και στο φρόνημα του Ελληνικού Λαού.

Όταν ανήλθε στο Βυζαντινό θρόνο, η Κωνσταντινούπολη ήταν η σκιά του παλαιού εαυτού της. Το προπύργιο αυτό της Ευρώπης και του Χριστιανισμού, η κιβωτός της Ορθοδοξίας και το σκήνωμα του Ελληνικού Πολιτισμού, δεν είχε συνέλθει από το θανάσιμο κτύπημα των Σταυροφόρων και μόλις που ανέπνεε. Το Ισλάμ είχε δημιουργήσει γύρω του ασφυκτικό κλοιό. Ο πληθυσμός ήταν ελάχιστος. Τα στρατιωτικά μέσα πενιχρά, ο στρατός ολιγάριθμος. Μόνη ελπίδα παρέμεινε ο Θεός.

Σώφρων, μετριοπαθής, φρόνιμος και ενάρετος, ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, συνετός και πάρα πολύ μορφωμένος, όπως τον χαρακτηρίζει ο Κριτόβουλος, προβλέπει τα πάντα, αναπτύσσει μια ζηλευτή δραστηριότητα, κάνει ό,τι είναι ανθρωπίνως δυνατό, οργανώνει την άμυνα του Βυζαντίου όσο μπορεί πληρέστερα. Είναι ο «Έλλεν Κωνσταντῖνος», όπως τον χαρακτηρίζει ένα δημοτικό τραγούδι της Τραπεζούντας.

Μία ημέρα πριν, το τρομακτικό βράδυ της Δευτέρας 28ης Μαΐου 1453, όπως διηγείται στο «ΧΡΟΝΙΚΟ» του ο **Γεώργιος Φραντζής**, ο Αυτοκράτορας σύναξε όλους τους βαθμοφόρους, στους οποίους απηύθυνε τα εξής λόγια:

«Ευγενέστατοι άρχοντες, εκλαμπρότατοι δήμαρχοι και στρατηγοί, γενναιότατοι στρατιώτες, τιμημένοι και πιστοί πολίτες, ξέρετε όλοι πολύ καλά ότι έφτασε η ώρα που ο εχθρός της πίστης μας αποφάσισε να μας πιέσει ακόμα περισσότερο με όλα τα πολεμικά μέσα και τεχνάσματα που διαθέτει...

...Αν ο Θεός, εξαιτίας των αμαρτιών μας, δώσει τη νίκη στους απίστους, διατρέχουμε τον κίνδυνο να χάσουμε την αγία πίστη που μας έδωσε ο Χριστός με το αίμα του και είναι το σημαντικότερο πράγμα απ' όλα. Τι όφελος μπορεί να έχει κανείς αν κερδίσει ολόκληρο τον κόσμο αλλά χάσει την ψυχή του; Δεύτερον, θα χάσουμε την ένδοξη πατρίδα και την ελευθερία μας. Τρίτον, το άλλοτε ένδοξο κράτος μας, που τώρα πια είναι εξασθενημένο και ταπεινωμένο, θα πέσει στα χέρια του άπιστου τυράννου. Τέλος, θα χάσουμε τα αγαπημένα μας παιδιά, τις γυναίκες και τους υπόλοιπους συγγενείς μας.

Ο βάρβαρος σουλτάνος μάς έχει αποκλείσει 57 μέρες τώρα με όλες τις δυνάμεις του και μας πολιορκεί μέρα νύχτα με κάθε μέσο που διαθέτει, αλλά καταφέραμε να τον αποκρούσουμε με τη βοήθεια του Κυρίου μας Χριστού που βλέπει τα πάντα. Μη δειλιάσετε λοιπόν τώρα, αδέρφια μου. Είδατε ότι, ακόμα και στα μέρη όπου έπεσε το τείχος από τα τηλεβόλα και τις πολιορκητικές μηχανές, καταφέραμε να το επισκευάσουμε με τον καλύτερο τρόπο. Έχουμε στηρίξει όλες τις ελπίδες μας στην ακαταμάχητη δόξα του Θεού...

Οι εχθροί μας διαθέτουν όπλα, ιππικό, δύναμη και πλήθος, αλλά εμείς έχουμε εμπιστοσύνη στο όνομα του Κυρίου και Σωτήρα μας, στα χέρια μας και στη γενναιότητα που μας χάρισε ο Θεός. Ξέρω ότι η τεράστια αγέλη των απίστων θα επιτεθεί εναντίον μας, όπως συνηθίζει, με βάνανυση ορμή, αλαζονεία και θράσος επειδή είμαστε λίγοι, ώστε να μας τρομάξουν, να μας κουράσουν και να μας

κάνουν να χάσουμε το ηθικό μας με τις φωνές και τους αλαλαγμούς τους. Εσείς όμως γνωρίζετε καλά πόσο ανόητα είναι αυτά και δε χρειάζεται να σας τα θυμίσω. Σε λίγο θα επιτεθούν και θα ρίξουν εναντίον μας πέτρες και βέλη αμέτρητα σαν την άμμο της θάλασσας, αλλά ελπίζω ότι δεν θα πετύχουν τίποτα...».

Η τελική έφοδος των Οθωμανών έγινε το πρωί της 29ης Μαΐου 1453. Κατά χιλιάδες οι στρατιώτες του Μωάμεθ εφόρμησαν στη σχεδόν ανυπεράσπιστα πόλη και την κατέλαβαν μέσα σε λίγες ώρες.

Ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, που νωρίτερα απέκρουσε με υπερηφάνεια τις προτάσεις συνθηκολόγησης του Μωάμεθ, έπεσε ηρωικά μαχόμενος. Αφού έσφαξαν τους υπερασπιστές της Πόλης, οι Οθωμανοί Τούρκοι προέβησαν σε εκτεταμένες λεηλασίες και εξανδραποδισμούς.

Ὁ δὲ τὴν πόλιν σοι δέ-
κα ἔτ' ἐμὲ ἔρχον ἐστὶ.
ἔτ' ἄλλῃ τῶν κατοικί-
ων ἐν ταύτῃ. Καὶ γὰρ
πολλοὶ γυναικὲς πάντες
αὐτοῖσιν αἰσχρο-
νόμεν καὶ ὁ φεισόμεθα
τίς ξαῖς υἱόν.

† Παναγιώτης
Πατριάρχης

